

BRANKO POPOVIĆ: Povezivanje naroda i kultura

JUČE, DANAS, SUTRA

S vaki jubilej, pa i ovaj, dvadeset godina Jugoslovenskog pozorišnog festivala, prilik je da se osvrnemo iza sebe, da se setimo ciljeva i zadataka koje smo sebi postavili i dokle smo stigli ali pre svega, to je prilika da se setimo zaslužnih ljudi koji su pomogli da ovaj Festival dosegne visine koje je postigao i možda, u narednom periodu, ode dalje, i uključi još neka nova pozorišta i neke nove države. Festival je, inače i krenuo u vreme dezintegracije, postao simbol povezivanja nacija i kultura i svoju misiju još uvek nije završio, naprotiv, ona traje i mora se širiti na dobroti i publike i učesnika festivala.

Kad se sedamo početaka, sećamo se i Dušana Nedeljkovića, predsednika opštine Užice i predsednika Upravnog odbora pozorišta, koji je jednu novu i veoma zahtevnu ideju, koju sam izložio tada Upravnom odboru, svojki podržao i učinio sve da je predstavimo Vladi Republike Srbije, odnosno, resornom ministarstvu koje je vodila dr Nada

Popović Perišić. Na sastanku kod ministra, koji je bio veoma efikasan, postavljena su tri pitanja: zašto u Užicu, kakav je koncept i koliko košta? I odgovori su bili precizni i zadovoljavajući, u Užicu, jer ima kadrove koji taj Festival mogu uspešno da provedu, jer ima publiku koja voli dobro pozorište i dvoranu, jedinu namensku građenu za pozorište u ovom delu Srbije i što je veoma važno, ima dobro pozorište.

Koncept je bio i ostao jedini važeći, dobra predstava, po izboru selektora. Treba se setiti i njih, a pre svih, Dejanu Peničiću Poljanskog, koji je svojim autoritetom utro put za sve ostale, te da ovaj Festival zaslужuje najbolje, da nema kompromisa i ne daj bože, nekih zakulisnih radnji koje, inače, prate mnoge naše festivalne.

Festival je formirao i svoj Savet koji su činili akademik Ljubomir Simović, sjajni umetnici i pedagozi kao što je dr Vlada Jevtić, Svetlana Bojković, predsednik SUDUS, Milenko Misailović, Milutin Čolić, Draško Đurović, reditelj iz Crne Gore, Mira Klaić, sekretarka Ministarstva kulture i mnogi drugi.

Prije predsednik stručnog žirija trebao je da bude Aleksandar Popović, dramski pisac, koji je od početka podržavao festival, često boravio kod nas, naročito na Zlatiboru i zagovarao da odmah na Zlatiboru započne novi festival pod nazivom *Zlatiborske zavetnine*. Nážalost bolest ga je sprečila da bude duže sa nama, ali čemo ga se uvek s radošću sećati. Na njegovo mesto došao je jedan od njegovih naslednika, sjajni pisac Siniša Kovačević, i doprineo i izletu Festivala i njegovoj tačnoj proceni u dodeli svih priznanja.

Festival, onaj prvi, podržao je i svojim prisustvom ministar kulture Crne Gore Gojko Čelebić, a pozitivnim odnosom i tada i kasnije, reditelj, upravnik *Crnogorskog narodnog pozorišta*, zatim ministar kulture, danas i ambasador Crne Gore u Beogradu, Branislav Žaga Mićunović.

Setimo se, ovom prilikom i svih umetnika koji su kao učesnici i članovi žirija učinili ovaj Festival velikim, ali i gledalačkim koji su s Festivalom odrasli, radovali mu se i neki svoj životni put, upravo zbog njega, odredili u pozorištu i sada su poznati glumci i reditelji, kostimografi i pisci.

Setimo se i prijatelja koji su kroz sponzori podržali Festival, kao što su RTS, Politika, Večernje novosti, Vesti, Danas, NIS Jugopetrol, sve užičke firme i sve tadašnje banke. Neka to bude poziv da i danas svoj kreditibilitet dokazuju pomažući ovaj festival. Naravno, tu su i mnogi drugi, ako nisu pomenuti, nisu zaboravljeni. Svima njima dugujemo jedno veliko HVALA!

Autor je idejni tvorac JPF, pozorišni reditelj i profesor na Učiteljskom fakultetu u Užicu

Danas

Jugoslovenski pozorišni festival
20. put u Užicu
od 8. do 14. novembra

ΦεςT!v@L · βεζ πЯёвода}

NO PASARAN?

U žice je uspelo da, evo, dvadeset godina odnega Jugoslovenski pozorišni festival. I ove godine, jubilarni put, publike će, po izboru selektora Bojana Munjina i Zorana Stamatovića, gledati sedam najboljih pozorišnih predstava u protekljo sezoni iz Bosne i Hercegovine, Hrvatske, Crne Gore i Srbije.

Tokom devetnaest festivala, prikazano je 146 predstava najznačajnijih teatarskih kuća iz regiona, koje je vidoće više hiljada Užičana. Iako je, pre nekoliko godina, festivalu dodata odrednica - *Bez prevoda*, kako bi se ukazalo na to da na tom području bivše Jugoslavije govorimo jezikom koji razumemo, pa nam nisu potrebeni prevodioci, užička publike je, pre te promete, imala priliku da u nekoliko navrata gleda i slijede predstave na mađarskom jeziku ansambla *Ujvidék Színház*, koje jesu bile titlovane, ali to nije bila prepreka za razumevanje pozorišne igre.

Nastao u vreme raspadanja bivše Jugoslavije, na festivalu su se do 2007. godine prikazivale predstave iz Srbije i Crne Gore, potom se program proširoj gostovanjem teatar iz Bosne i Hercegovine i Hrvatske, a 2011. godine prvi put je prikazana predstava iz Slovenije (*Kad sam bio mrtav, Slovensko narodno gledališće-Drama*, Ljubljana). Ipak, festival se, i porez najava da bi mogao da obuhvati pozorišna ostvarenja sa kompletognog bivšeg jugoslovenskog prostora, ograničio na jezičku razumljivost.

Prvi direktor Festivala bio je Branko Popović, pozorišni reditelj iz Užica, a do danas je na toj dužnosti Zoran Stamatović, koji je ujedno i direktor NP Užice, koje organizuje tu pozorišnu smotru.

Prvi selektor i jedan od najzaslužnijih za osnivanje festivala, osmisljavanje njegovog jasnog koncepta, bio je Dejan Penčić Poljanski, čije se selekcije, od 1996. do 1998. danas pamte kao najbolje u istoriji užičkog festivala. Penčić je bio i umetnički direktor, a nakon njega takmičarski program, koji je imao svoje uspone i

Dodatak realizovan
uz podršku
Ministarstva kulture i
informisanja
Republike Srbije

Pozorišno ogledalo našeg vremena
Nastavak sa 1. strane

padove, pa i različite reakcije publike, koja se nije libila da napušta predstave, birali su Aleksandar Milosavljević, Veljko Radović, Vladimir Kopić, Maša Stokić, a od 2007. godine Bojan Munjin i Zoran Stamatović.

Pored Bitefa i Sterijinog pozorja, užički festival je najznačajnija pozorišna smotra u zemlji i finansijski ga podržavaju država i lokalna samouprava. Njegov koncept dopušta izvođenje samo sedam najboljih predstava po oceni selektora, bez obzira na pozorišni žanr i poreklo pišta.

Svi proteklih godina uspevao je da prikaže tendencije u regionalnoj pozorišnoj umetnosti, njene tematske odrednice i estetske domete. S druge strane, njegova dragocenost je i u tome što je publići omogućio da izgradije pozorišni kriterijume i da bude kritična, a pozorišnim umetnicima da se susretu i da razmenjuju iskustva. Koliki interes vlada za predstave, govor činjenica da je pozorišna dvorana, koja ima oko 600 mesta, svake večeri dupke puna, a često se dešava da organizatori unose i dodatne stolice. Festival dokazuje i to da *Narodno pozorište Užice*, bez obzira na manjak novca, odličan organizator i ljubazan domaćin, kome se gosti rado vraćaju.

Ovogodišnji festival, poput ranjih, biće ogledalo svog vremena. Ugostice predstave koje komuniciraju sa našom sadašnjicom, izmučenom dugotrajnom tranzicijom i osionim kapitalom.

Ovogodišnji festival, poput ranjih, biće ogledalo svog vremena. Ugostice predstave koje komuniciraju sa našom sadašnjicom, izmučenom dugotrajnom tranzicijom i osionim kapitalom

BOJAN MUNJIN: No pasaran?

REČ KOSELEKTORA

hrabro smo odabrali da slogan 20. Jugoslavenskog pozorišnog festivala u Užicu bude uzvik koji je Dolores Ibábari uputila fašistima 1936. godine na barikadama Madriđa: *Nećete proći!*

Imamo na to i simbolično pravo slaveći dvadesetu godišnjicu pozorišnog festivala u malom i skromnom gradu Užicu, koji je pre 74 godine, usred porobljenje Evrope, jedini imao petlju da proglaši republiku.

Ipak, da li je ovaj slogan danas preteran ili naiwan? Mogli bismo slobodno odgovoriti protivpitanjem: šta još treba da se desi u ovom vremenu pa da mi koji sve to sa strane gledamo, kažemo - *no pasaran?* Koliko još mrtvih, koliko izbeglica, koliko nezaposlenih? Koliko još Ukrajine, koliko Sirije?

Koliko još bede i prekopavanja po kontejnerima? Koliko vulgarnosti i idiotizma na TV ekranima u koja gledaju naša deca?

Živimo u vremenu kad su probijene mnoge crte odbrane normalnog života pred juršom primitivizma, golog novca, političkog ili verskog fanatizma i nasilja. S druge strane gledamo teror nezamejnih lica koja nas na svakom ugлу uveravaju kako živimo u savršenom svetu u kojem treba samo da trošimo i uživamo. Stvaraju se stakleni gradovi, kule vavilonske i tehnološka čuda neviđena, s kojima živimo sve modernije ali se od sebe udaljavamo sve brže.

Postali smo nervozni robovi moderne ere i sami podjarmujemo one druge - brutalniju ekonomske uspešnosti ili diktatom ideoološke isključivosti. Da, bojimo se da se pred našim očima rađa novi monstrum; fašizam sa armijama onih koji zastupaju poredak ekonomije koja ubija, svetske političke

bezumnosti i moralne bezosećajnosti, čemu mnogi još nemaju hrabrosti pogledati u oči, ali svemu tome moramo, kao i u Madridu 1936. ili u Užicu 1941, reći glasno - nećete proći!

Zato ovogodišnji užički pozorišni festival posvećujemo borbi protiv današnjih demona u vremenu kakvo ono jeste: predstavama koje s tim vremenom polemiziraju, koju mu se rugaju, koje kritički razbijaju sisteme i ideologije i koje ne ostavljaju na miru ni one leve, ni one desne. Naš festival nije politička

Teatarska saosećajnost

Slogan festivala jeste produkt istorije, ali i sadašnjosti koje nas obavezuju. Svedoci smo sadašnjosti koja je teška i puna iskušenja, a koju najbolje oslikava izjava glumice Dare Džokić, od pre nekoliko sedmica, koja se ogleda u krajnje dramatičnoj rečenici: *Mi smo napadnuti! Svi osećamo da je kultura danas napadnuta i da treba braniti osnovne civilizacijske vrednosti, i zbog toga potrebno je istaći: No pasaran!* Sudbina ljudi je da su neprestanito u vatri i u borbi. Mnasto predstava u Srbiji i regionu iskazuju saosećanje sa ljudima u problemima. Više nisu aktuelne predstave koje se bune, jurištaju, niti su *no pasete!* i alternativno pozovite, već predstave koje osećaju ljudje, njihovu sudbinu i njihove probleme. Od mnoštva takvih predstava odabrali smo sedam za koje mislimo da, na prostoru bivše Jugoslavije, najbolje osećaju probleme društva - kaže Munjin.

tribina ali nije ni beg od stvarnosti; on jest slavljenje umetnosti ali je zamišljen i kao rukavica bačena u lice našoj savesti. Mi mislimo da samo takvo pozorišno okupljanje može biti zalog svakog ljudskog dostojanstva.

Verujemo da predstave koje smo izabrali odražavaju duh relevantne umetničke refleksije, ozbiljne intelektualne zapitanosti i crnhumorne gorgine, u meri prostora u kojem živimo: baveći se današnjom primitivnom oholoscu (*Razneseni krčag*) ili krozom (*Kazimir i Karolina*) ili pak ritualima *mazohizma domaćeg ognjišta* (*Sveti, reče čovek*), kao i prošlošću u kojoj se komično davimo (*Umrnebesna tragedija*), ovaj festival opipava bolna mesta sadašnjice. On se bavi Balkanom (*Divilje meso*), kao i globalnim svetom (*Životinjska farma*), te na kraju nudi moralni izbor (*Radni naslov Antigona*) koji uključuje rizik i žrtvu ali i nadu: probudimo se, budimo hrabri i borimo se.

subota / nedelja, 7–8. novembar 2015.

20. JUGOSLOVENSKI POZORIŠNI FESTIVAL | subota / nedelja, 7–8. novembar 2015.

SUSRETANJA

ZLATKO SVIBEN: Užice postaje važan pozorišni centar

Dopada mi se koncept festivala, koji Užice čini važnim pozorišnim centrom. Takvih festivala nema dovoljno u regionu. Možda bi ga trebalo proširiti na Sloveniju i Makedoniju, ali onda njegova odrednica *Bez prevoda*, ne bi bila najpogodnija - kaže Zlatko Sviben, pozorišni reditelj iz Hrvatske i član stručnog žirija festivala, čija je predstava *Zločin i kazna*, u izvođenju Gradskog dramskog kazališta *Gavela* iz Zagreba, pre dve godine, od ukupno osam festivalskih nagrada, osvojila čak sedam tih priznanja.

Istakavši da je festival važan i zbog toga što se pozorišni umetnici iz regiona susreću, Sviben kaže da su se između teatarskih kuća „stvorile takve veze koje nisu postojale čak ni u vreme bivše SFRJ“.

- Prvima radi, nikad nisu postojale pozorišne veze između Rijeke i Užica ili Zagreba i Užica, a one su se, zahvaljujući festivalu, uspostavile i stalno se produbljaju - podseća sagovornik *Danasa*, koji je, između ostalog, profesor na *Umjetničkoj akademiji Sveučilišta J. J. Strossmayera u Osijeku*.

U *Narodnom pozorištu Užice*, Sviben trenutno priprema predstavu *Čedomir ili*, po romanu Milutina Uskokovića, čija je premjera planirana za kraj decembra ove godine.

NEMANJA RANKOVIĆ: Predstave polemišu sa problemima koji nas tište

SINERGIJA

Jugoslvenski pozorišni festival osnovan je pre 20 godina na inicijativu *Ministarstva kulture Republike Srbije* i *Grada Užica*, sa zadatkom da se na njemu prikuši najbolja pozorišna ostvarenja iz proteklete godine iz tadašnje Jugoslavije, koju su tada činile samo dve republike (*Crna Gora i Srbija*). Vreme je prolazilo, a zahvaljujući političkim razmjenama zemlja je bivala sve manja, ljudi sve udaljeniji jedni od drugih, dok je festival jačao i pokazao da mu je potreban širi prostor, kako bi pokazao i dokazao da su mu kapaciteti daleko veći.

Festival sa jednom predstavom iz Crne Gore, jednom iz pozorišta *Uživo iki Sinhaz* i ostalim komadima iz Srbije... Naravno da sa takvim konceptom nismo mogli govoriti o zajedničkom jugoslovenskom kulturnom prostoru. U vreme održavanja prvog festivala bio sam srednjoškolac i već tada mi je nedostajala sloboda prostora. Iako je bio srednjoškolac i već tada mi je nedostajala sloboda prostora.

Uprkos slijajnim predstavama, pitao sam se šta će se dešavati u pozorištima u okruženju i kako bi bilo dobro da grad postane važan regionalni teatarski centar. Danas, sa sigurnošću mogu da kažem da moj grad, koji danas nema vode i čistog vazduha, ima izuzetan festival i odlično pozorište.

Selekcija festivala je regionalna i uključuje predstave iz Srbije, Hrvatske, Bosne i Hercegovine i Crne Gore. No, to ne znači da postoji nekakav ključ u odabiru predstava, već je to mogućnost da se u okviru različitog poetika i likovnosti mogu da postignu najbolje za sam festival u sinergijskom delovanju.

Trudimo se da se kritički odnosimo prema stvarnost i da selektovane predstave polemišu sa problemima koji nas tište. Predstave koje se

Snaga užičkog festivala je i u resursima sa kojima raspolaže (infrastrukturni i ljudski), ali i u vernosti publike, koja nas već dve decenije prati i podržava

nijima se raspravljalo. Tako su, na neki način, i promašaji bili korisni za festival, jer su izočravali pozorišne senzore i publike i organizatora, a sve u nameri da on bude sva bolji i bolji.

Snaga užičkog festivala je i u resursima sa kojima raspolaže (infrastrukturni i ljudski), ali i u vernosti publike, koja nas već dve decenije prati i podržava.

Budućnost, iz sadašnje perspektive, nije moguće prognozirati, ali sam siguran u to da posedujem ogromnu želju i značajne resurse kako bi festival postao ozbiljna i važna teatraloška institucija, koja će se baviti i edukativnim segmentima drame, savremenim plesom i stvaraštvom za decu.

Autor je umjetnički direktor JPF i NP Užice

NARODNO POZORIŠTE UŽICE

 3
Danas

TIHOMIR PETKOVIĆ: Pozorište ne podnosi granice

OPLEMENJIVANJE

Jugoslvenski pozorišni festival svoje radnje duge entuzijazmu kulturnih radnika u našem gradu, prvenstveno pozorišnih stvaralača, koji su u teškim i turbulentnim vremenima za naše društvo uspeli da realizuju ideju o okupljanju najboljih pozorišnih ostvarenja sa područja zemlje koja u tom trenutku nije postojala, bar ne u onom obimu koji je do tada podrazumevao prefiks jugoslovenski.

Činjenica da festival svih ovih godina traje, bez obzira na okolnosti, da užička publike koja je, možemo slobodno reći veoma zahtevna, sa nestrijljenjem očekuje početak festivala, samo potvrđuje vrednost ove prestižne manifestacije i naše uverenje da ovakvi događaji zaslužuju maksimalnu podršku.

Trajanju manifestacije, pored *Narodnog pozorišta* koje je nosilac organizacije, doprinosi su dalji *Ministarstvo kulture* i lokalna samouprava, kao i privredni subjekti u našem gradu koji su prepoznali značaj ovakvog kulturnog događaja u našoj sredini. Svesni smo da je kultura potreba svakog čoveka i da se svako ozbiljno ulaganje u ovu oblast višestruko isplati. Zbog toga ona svakako zaslužuje mnogo više. Iskreno se nadam da će u vremenu koje dolazi biti stvoren uslov da se za kulturu izdvoje značajnija sredstva koja će dati podstrek kreativnosti, inovativnosti i mogućnosti da vrhunski stvaraoци u ovom oblasti imaju mogućnost da se u potpunosti iskažu.

Pozorište je, zahvaljujući festivalu, uspelo u nameri da izbriže granice koje prava umetnost ne podnosi i da poveže kulturni prostor nekadašnje zajedničke države koji može da komunicira bez prevoda. Otvorena su vrata za razmernu iskustava, dostignuća i informacije, i karijardu između umetnika u regionu, koja pod uslovom da ima mudrosti, treba da podstakne i druge oblike saradnje između naroda koji žive na prostoru nekadašnje Jugoslavije.

Privilégija Užičana je da u festivalskim danima mogu da vide najbolja pozorišna ostvarenja u prethodnoj sezoni, što doprinosi ne samo edukaciji i stvaranju istaćanog užitka, već i regrutovanju novih posetilaca pozorišta, prvenstveno pripadnika mladih generacija. Dokaz za to je jedna od najlepših silika u pozorištu kad su na repertoaru predstave za koje se traži karta više. Tada možete da ih videti kako sede na stenopisima, između parteru, i sa velikom pažnjom prate dešavanja na sceni. Tada postajete svesni toga da je budućnost teatra i užičkog festivala obezbedena, a to je ono što je najvažnije.

Kad stignete do 20. festivala, logično je da se postavlja pitanje kako i šta dalje kad je reč o koncepciji ove manifestacije. O tome će, kao i dosad, voditi računa najkompetentnijih i najpozvanijih ljudi u *Savetu festivala*. Oni će procenjivati na koji način će realizovati nove ideje koje će biti u funkciji podizanja kvaliteta samog festivala, ali i umetničkih potencijala i kreativnih dostignuća, novih umetničkih izraza i formi. Pozorište treba da bude slobodno da traži put do gledalača, do podizanja svesti čoveka o samom sebi i društvu u kome živi, a posebno svesti o tome što su prave vrednosti

i kako razlikovati dobro i зло.

Užice će uvek podržavati festival sa uverenjem da teatar nikad neće odustati od sebe i jedne od njegovih osnovnih misija da čoveka oplemeni, obogati emocijama, podstakne na razmišljanje što je to što treba centit i poštovati kako bi svet bio bolji, a stvarnost bremenita problemima podnošnja.

Autor je gradonačelnik Užice i predsednik Saveta JPF

ZORAN STAMATOVIĆ: Afirmacija ideje, slobode i ljudskosti

OTVORENO SRCE

renuli smo od teze da su kultura i umetnost temelji društva, a Užice je grad otvorenog srca i potpuno demokratski orijentisan. Shvatili smo da je u našem gradu, na trometu novonastalih država, moguće pokrenuti takav festival, jer se za njim pokazala potreba. Uklanjanjem nekih ranijih festivala bilo je moguće intervenisati na takav način i dobili smo podršku građana, koji su ponosni na to što žive u takvom gradu. To je grad u kome su 1941. njegovi stanovnici osvojili slobodu i organizovali sve segmente života i zašto danas ne bismo, kroz umetnost i kulturu, afirmisali ideje slobode, humanosti i različitih mišljenja. Na taj način, svi bismo krenuli boljim i bržim putem ka ostvarivanju najviših demokratskih ciljeva, koji će svakom pojedincu pružiti mogućnost moralnog, intelektualnog i materijalnog progresa - podseća Zoran Stamatović, direktor JPF, jedan od njegovih selektora i direktor NP Užice, na ideju o pokretanju festivala.

Da li je festival ispunio svoju početnu ideju?

- Festival je nastajao u vreme raspadanja Jugoslavije i nastajanja novih država. Kako teatar smatram izlaskom iz ravnodušnosti i tristranjem puta u drugačije mišljenje, čini mi se da smo u tome uspeli. Međutim, većina problema bivšeg jugoslovenskog prostora nije do kraja razrešena, ali verujem da rešenje postoji i da će nas uputiti ka EU, za koju se svi deklarativno zažađu. Mislim da je festival otvarao sve relevantne teme i da je u tome bio veoma uspešan.

Kako biste ocenili stavove onih koji su u nazivu festivala videli i neku vrstu političkog paravana iza koga se,

navodno, krila ideja o novom jugoslovenstvu?

- Festival mora da bude u skladu sa vremenom, ali neće biti opravданje nijednoj politici, niti će se bilo ko kriti iza njega. Mi otvaramo sve važne teme i time dajemo šansu da se one afirmišu ili da nestanu, ukoliko nisu sposobne da opstanu kao ideje. Sve je postalo globalno, pa i kultura. Zalažeš za onu vrstu kulture koja jeste individualna i koja će doprineti globalnom napretku, a ne obrnuto - da namećemo globalnu kulturu kao konačni rezultat i tekovinu svih vremena. Ako pojedinac može da se ostvari kao slobodan i kreativno biće, onda će i društvo biti slobodno i postići će visoke domete u kulturi. Nikoga i ništa nismo kriji, već smo afirmisali ideje slobode i ljudskosti, a dokaz to je što je festival opstao u veoma teškim vremenima. Nema govor ni o negovanju jugonalstalje, ali podsećamo na to da je ideja jugoslovenstva postojala i da je, u vreme kad je bila ostvarena, bilo i dobrih i loših stvari. Na to smo ukazivali, kako bismo se suočili sa tim nasledjem i prevazišli prepreke na putu do bolje budućnosti.

Planovi

Naša ideja je da u budućnosti festival odvojimo od Narodnog pozorišta Užice, ali ne da bismo ih udaljili, nego da po-kušamo da iskoristimo nove mogućnosti, koje nudi Evropska unija, kako bismo sa nekim festivalskim sadržajem mogli da koristimo evropske fondove - najavio je sagovornik *Danas*.

Novac nije problem, da budemo cinci, jer ih nema i nikad ih nije dovoljno za kulturu i umetnost?

- Nikad nije bilo bolje, niti će ikad biti bolje. Kultura je uvek, i u vreme bivše Jugoslavije, a i u sadašnjoj Srbiji, bila na začelju. Ipak, mi smo povlašćeni time što

Zoran Stamatović
Kultura je uvek, pa i u vreme bivše Jugoslavije, a i u sadašnjoj Srbiji, bila na začelju

da ne možemo da ga dobijemo, jer gradani teško žive. Ne tražimo bolji život za bilo koga od na pozorištu, od života koji žive proščen Užičanin, već tražimo slobodnu misao i mogućnost da pristojno ugostimo naše goste, kako bismo razmenili iskustva i informacije o pozorišnoj umetnosti, nešto novo naučili i postali bolji ljudi.

Znači li to da je bilo dilema pri odabiru predstava?

- To je tačno, ali uspevamo da pronađemo nove motive koji inspirišu novi entuzijazam, širiši krug prijatelja i stimuliseši ih argumentacijom da ova vrsta promene predstavlja novi motiv da radimo više, kako bi nam svima bilo bolje. Mi smo lavalirali od ideje da budemo kratki pozorišni presek onoga što se dešava u teatru u regionu, pa su drugi festivali uzeli taj koncept o najboljim predstavama, a mi smo se opredelili za koncept *Bez prevara* i u tome smo uspeli. To nije slučajnost, jer je Užice uvek prednjaci, pa je među prvima u Evropi

➔ Strana 6

TAKMIČARSKI PROGRAM

RAZBIJENI KRČAG

Hajnrich fon Klajst, režija Igor Vuk Torbic, igraju Nebojša Glogovac, Svetozar Cvetković, Vladica Milosavljević, Ljubomir Bandović, Marko Baćović, Jovana Gavrilović, Marko Janketić, Lazar Đukić, Jugoslovensko dramsko pozorište, Beograd
Nedelja, 8. novembar

DIVLJE MESO

Goran Stefanovski, režija Dino Mustafić, igraju Josip Pejaković, Vesna Mašić, Aldin Omerović, Ermin Sijamija, Ejla Bačić, Žijah Sokolović i drugi, Narodno pozorište, Sarajevo
Ponedeljak, 9. novembar

ŽIVOTINJSKA FARMA

Džordž Orvel, režija Andraš Urban, igraju Olivera Baljak, Igor Kovačević, Jelena Lopatić, Jerko Marčić, Nika Mišković i drugi, Hrvatsko narodno kazalište Ivana pl. Zajca, Rijeka
Utorak, 10. novembar

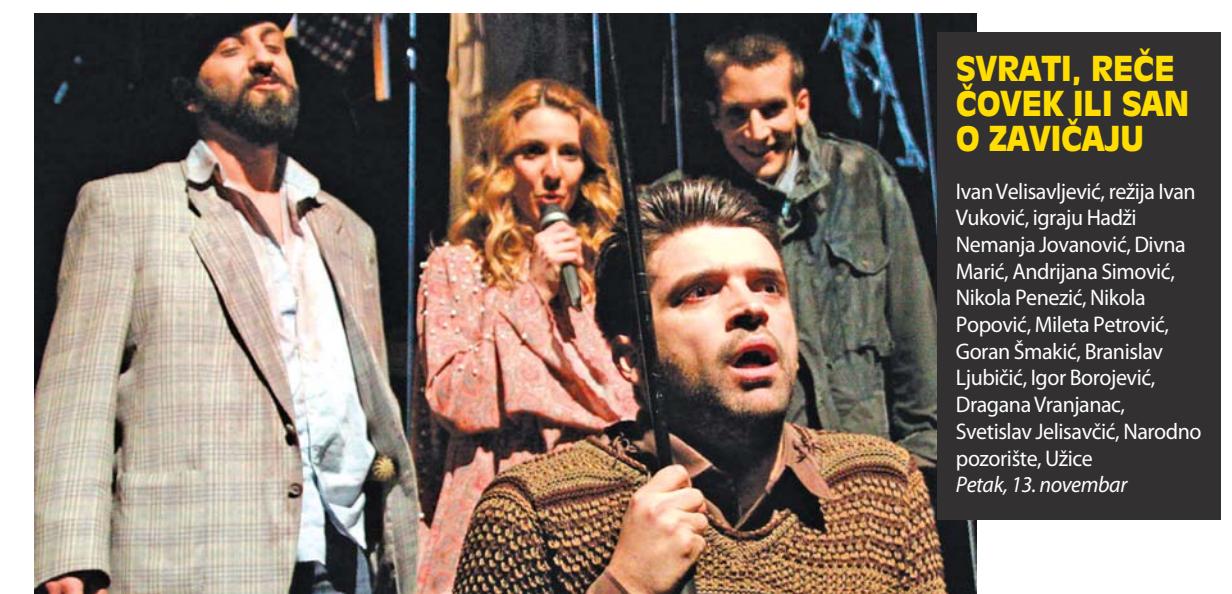
URNEBESNA TRAGEDIJA

Dušan Kovačević, režija Veljko Mićunović, igraju Ana Vujošević, Mladen Nelević, Vule Marković, Nada Vučković, Branimir Popović, Branka Stanić, Meto Jovanovski, Mišo Obradović, Momo Pičurić, Crnogorsko narodno pozorište, Podgorica
Sreda, 11. novembar

KAZIMIR I KAROLINA

Eden fon Horvat, režija Snežana Trisić, igraju Bojan Dimitrijević, Jelena Đokić, Marinko Madžgalj, Katarina Žutić, Tihomir Stanić, Nenad Čirić, Nebojša Ilić i drugi, Atelje 212, Beograd
Četvrtak, 12. novembar

SVRATI, REČE ČOVEK ILI SAN O ZAVIĆAJU

Ivan Velislaviljević, režija Ivan Vuković, igraju Hadži Nemanja Jovanović, Divna Marić, Andrijana Simović, Nikola Penezić, Nikola Popović, Mleta Petrović, Goran Šmakić, Branislav Ljubičić, Igor Borojević, Dragana Vranjanac, Svetislav Jelišavetić, Narodno pozorište, Užice
Petak, 13. novembar

RADNI NASLOV ANTIGONA

Jazmin Sekureira i Lusijano Delprato, režija Renata Karola Gatika, igraju Andela Ramjak, Šreten Mokrović, Jasmin Telalović, Petar Leventić, Vedran Živolić i drugi, Zagrebačko kazalište mladih, Zagreb
Subota, 14. novembar

STAMATOVIĆ: Afirmacija ideje, slobode i ljudskosti

Nastavak sa 4. strane

Da li je bilo predstava koje ste vi i Munjin želeli da budu na festivalskom repertoaru, a da to ipak nije bilo moguće?

- SNP Novi Sad ima tri predstave koje su izuzetne, ali one ne mogu da stani ni na jednu beogradsku scenu, pa ni na scenu našeg pozorišta, i jednostavno, zbog toga nisu uzete u razmatranje za selekciju. Ipak, užička publiku imaće priliku da ih pogleda, jer potpisivanjem ugovora o saradnji sa tim pozorištem, moja ideja je da, zajedno sa Sterijinim pozorjem, organizujemo odlazak mlađih Užičana u Novi Sad da pogledaju te predstave.

Festival će podsetiti da je ovo godina i velikog jubileja - sedam decenija od pobeđe nad fašizmom. Zbog čega je važno da se podsećamo na vrednosti i tekovine antifašizma?

- To su značajni trenuci na koje želimo da podsetimo. Mi smo naslednici svih onih koji su ostavili trag na našem prostoru i ne može da se zaboravi da je savremeno Užice bilo drugačije, čak i u onoj socijalističkoj Jugoslaviji. Danas je postalo moderno da se izjednačavaju vredne tekovine socijalizma sa onim što nije bilo za ponos i diku. Želimo da podsećamo, da ističemo prave vrednosti, a one druge ne bi trebalo da zaboravljamo kako nam se ne bi ponovile. S druge strane, sadašnji liberalni kapitalizam, koji se glorificuje kao jedini mogući i najdemokratičniji društveni sistem, pokazuje

Podrška

Festival su i ove godine podržali Ministarstvo kulture sa 3,5 miliona dinara i Grad Užice, koji je obezbedio 3.470.000 dinara. To su već iznosi od prošle godine, kad je Ministarstvo obezbedilo tri, a lokalna samouprava 3.150.000 dinara.

da to ipak nije tako, pa država polako interveniše u kulturi, obrazovanju i u drugim oblastima, ne bi li pomoglo da on preživi. Sedamdeset godina od pobeđe nad fašizmom obeležavamo zato što želimo da budemo dosledni naši ideji o afirmaciji vrednosti slobodne misli, prihvatanjem novih ideja, ali i poštovanjem tradicije, znanja i pameti.

Kako vidite festival u narednim godinama, decenijama?

- Ne bi mogao da kažem da danas tačno znam kako će festival izgledati za dvadeset godina. Forme se menjaju i tome se, svakodnevno, moramo prilagodavati. U pozorištu se vraća nova osećajnost ili saosećanje sa ljudima koji su u velikim problemima i mi ćemo takve predstave gledati na festivalu. Bilo je na festivalu i *klinč predstava*, koje su *udarale* i u glavu i u stomak, pa su neki govorili - hajde da se malo zabavimo. Ovaj festival nema cilj da bilo koga zabavlja, već da podseća na realnost i da stvara uslove za bolju budućnost jer, dok niste svesni današnjice i prošlosti, ne možete ići u budućnost.

Muzej Jugoslovenskog pozorišnog festivala u nastajanju

Prostor „žive“ teatarske umetnosti

BES(KONAČNO)

subota / nedelja, 7-8. novembar 2015.

na prvom spratu zgrade Narodnog pozorišta Užice, otvoreni su Muzej Jugoslovenskog pozorišnog festivala u nastajanju. Ti me je grad, zahvaljujući entuzijazmu zaposlenih u užičkom teatru, dobio jedinstveno mesto koje podseća na nekadašnje užičke predstave koje su učestvovale na dosadašnjim festivalem.

Postavku, koja nije konačna, jer će se vremenom menjati novim sadržajima, čime umetničke fotografije Radovana Baje Vujovića, koje su postavljene tako da posetilac može da ih prelistava. Tu su i plakati koji podsećaju na vizuelni identitet prethodnih festivala, delovi scenografija, kostimi, reviziti...

Uprava pozorišta očekuje podršku drugih teatarskih kuća, posebno od Narodnog pozorišta Beograd i Jugoslovenskog dramskog pozorišta, kako bi se postavka obogatila dodatnom gradom. Muzej će, kako je najavljeno, dobiti i svoje virtualno izdanje.

Pošetnici, između ostalog, mogu da pogledaju revizite i delove scenografije iz predstave *Per Gint*, koju je u užičkom pozorištu režirao Kokan Mladenović. Ta predstava, na festivalu 2000, nagrađena je za scenografiju, koju je uradio Miodrag Tabački, i za kostim, čija je autorka Snežana Nena Kovačević. Izloženo je i oko 400 kostima iz 35 užičkih predstava od 1979. do 2012. godine.

Deo Muzeja JPF u nastajanju je i Uskokovićeva soba (nazvana po Milutinu Uskokoviću, književniku rodom iz Užica i začetniku srpskog urbanog romana), čiji se roman *Čedomir Ilic* trenutno priprema za inscenaciju u tom teatru, u kojoj su izložene najnovije i najznačajnije nagrade užičkog ansambla. Dogodine taj prostor ponese naziv po Ljubomiru Simoviću, takođe Užičaninu, uglednom književniku i akademiku. Time, užički teatar uspostavlja fine veze između prošlosti i savremenog trenutka i ukazuje na važnost negovanja kulturne baštine grada.

- Biće to živi muzej, sklon inovacijama i promenama, jer ne verujem u muzeje koji nude konačne postavke. Nećemo plagirati nijednu instituciju koja se time bavi, već ćemo osmišljavati sopstveni put koji će, pre svega, biti posvećen nauci i stražarijama, a biće i dovoljno interesantan i zabavan da privuče pažnju. Budućim generacijama želimo da ostavimo vredno nasleđe, da ih inspirišemo na nove ideje i kreativne pristupe pozorišnoj umetnosti, ali i da ih podsećamo na to kako smo mi radili - kaže Zoran Stamatović, direktor NP Užice.

On navodi da dodatni novac za pripremu muzeja nije bio potreban, jer je ranije taj teatar ulagao u svoju redovnu produkciju i ističe da je cela ideja revalorizana zahvaljujući angažovanju Marijane Zorži Petrović, scenografkinje, kostimografinje Tamare Bušović i Snežane Nene Kovačević, ali i ostalih u tehničkoj službi te ustanove.

- Muzej u nastajanju podseća na bogatu tradiciju užičkog pozorišta, ali ne želimo da se na tome zauzavimo, nego da osmišlimo prostor u kome će se suočjavati nove ideje i promišljati pozorišne perspektive. Nameravamo da okupimo mlade i obrazovane ljude, koji će ići u susret pozorišnoj budućnosti. Ugoštimo kongres pozorišnih kritičara i pojedini međunarodne teatarske organizacije i sve to moći će nam da detalja izbrusimo naše ideje - poručio je Stamatović.

Izložba Radovana Baje Vujovića

Već tradicionalno, u okviru pratećeg programa, u holu Narodnog pozorišta, biće priređena izložba umetničkih fotografija sa prethodnog festivala, autora Radovana Baje Vujovića. Izložba će biti otvorena u nedelju, 8. novembra, u 19 sati, i moći će da se pogleda do kraja festivala.

20. JUGOSLOVENSKI POZORIŠNI FESTIVAL | subota / nedelja, 7-8. novembar 2015.

KO JE KO

POKROVITELJI Ministerstvo kulture Republike Srbije i grad Užice

SAVET FESTIVALA Tihomir Petković - gradonačelnik Užica i Ljubomir Simović - književnik, akademik SANU;

DIREKTOR FESTIVALA Zoran Stamatović;

SELEKTOR Bojan Munjin - novinar i pozorišni kritičar iz Zagreba i Zoran Stamatović - direktor NP Užice;

STRUČNI ŽIRI pozorišni kritičar Ivan Medenica (Srbija, predsednik), pozorišni reditelj Zlatko Siven (Hrvatska), scenografkinja Mia David (Srbija), teoretičarka umetnosti Tatjana Dadić Dinulović (Srbija) i pozorišni reditelj Aleksandar Pejaković (BiH)

PRIZNANJA

ARDALION - nagrade stručnog žirija za najbolju predstavu, najbolju režiju, najbolju žensku i mušku ulogu, najbolju scenografiju, najbolju kostimografiiju i za najbolju epizodnu ulogu; ARDALION i NAGRADA Politike Avdo Mujčinović za najboljeg mladog glumca i SPECIALNI ARDALION za neki od elemenata predstave koji nije obuhvaćen prethodnim nagradama; NAGRADA publike.

GLAS PUBLIKE

Od pre nekoliko godina, osim članova stručnog žirija, sud o predstavama ponudiće i publiku. Na ulaznicama su štampani kuponi za glasanje na kojima gledači zaokružuju ocenu od 1 do 5 i glasački listić ubacuju u glasačku kutiju u izlazu iz pozorišne dvorane.

ŽIRI NOVINARA

Novinari, koji prate festival, takođe će se izjašnjavati o kvalitetu predstava, pa će proglašiti najbolje u svim kategorijama, koje su utvrđene festivalskim pravilima.

Družbe današnje Europe, zatećene pred zadatkom osnovne humanosti, grčevito braće svoj svet privilegiju, cijaja je posledica svet iz kog izbeglice beže. Opstanak društvenog sistema koji se brani, uslovjen je podelom

svetu po kojoj se veliki deo čovečanstva smatra pogodnim za eksploraciju, pogodnim za život ispod granica egzistencijalnog minimuma, pogodnim za razaranje. To je fašizam koji treba pobediti 2015.

Okupljeni na Trgu partizana, program obeležavanja 70 godina od pobeđe nad fašizmom

U svojoj knjizi tekstova *Koliko fašizma* Rastko Močnik, *Extravagantia* ili *Koliko fašizma?*, *Studia Humanitatis Minor*, Ljubljana 1995, prevod *Koliko fašizma*, Arkin, Zagreb 1998/99, slovenački filozof Rastko Močnik pita se da li će narod Evrope biti u stanju da pobedi fašizam kao što ga je pobedio 1945. Močnik je direktno podstaknut rekom bosanskih ratnih izbeglica, i načinom na koji ih države nastale raspodjelom Jugoslavije dočekuju. Dvadeset godina kasnije, izbeglice u Evropu dolaze iz Azije i Afrike, mnoge preko država bivše Jugoslavije, a Močnikovo pitanje - da li će narod Evrope danas pobediti fašizam - čini se nikad aktualnijim.

Družbe današnje Europe, zatećene pred zadatkom osnovne humanosti, grčevito braće svoj svet privilegiju, cijaja je posledica svet iz kog izbeglice beže. Opstanak društvenog sistema koji se brani, uslovjen je podelom

sadašnjem trenutku - i priključuje se brojnim sličnim inicijativama u svim bivšim republikama, koje u poslednjih nekoliko godina rade na društvenoj afirmaciji komunističkog i antifašističkog nasledja Jugoslavije.

U poslednjih 20-ak godina, ta borba i pobeda nad fašizmom se u lokalnom kontekstu relativizuje, problematizuje, falsificuje i negira. To ne bi trebalo da iznenadju obzirom na strukтурne veze između fašizma i kapitalizma: dvadeset godina restauracije kapitalizma kroz privatizaciju društvene imovine, uništavanja socijalne države i pretvaranje političkih protesta radničke klase

1980-ih u etničke sukobe 1990-ih, uime demokratije i stvaranja nacionalnih država na prostoru bivše

ANTIFAŠIZAM NA DELU

ZIDNE NOVINE „Lekcije o odbrani/Perom i puškom i kičicom i bombom“ grupe KURS (Miloš Miletić i Mirjana Radovanović), od početka programa INSTALACIJA Siniša Ilića „Slike regulisanih ili nekontrolisanih teritorija“, u Narodnoj biblioteci može se pogledati tokom radnog vremena biblioteke od 7. do 10. novembra;

SUBOTA, 7. novembar
Narodno pozorište (mala scena) u 18 sati: uvodno izlaganje Branka Popovića „Užička republika“; NP (mala scena) od 18 do 19.30 sati: predavanje Vladimira Markovića „Politiko nasleđe antifašizma, revolucionarni obrazci humanijeg sveta“, NP (velika scena) od 20 sati: predstava „Nije to crvena to je krv! - jugoslovenska komunistička, revolucionarna i partizanska poezija“ (autorski tim Bojan Đorđev, Miloš Đurović, Siniša Ilić, Dragana Jovović, Stipe Kostančić, Ana Mandić, Dijana Marović Dikić, Maja Mirković, Katarina Popović i Miloš Timotijević);

NEDELJA, 8. novembar
Narodno pozorište (mala scena) od 16 do 18 sati: predavanja Gaša Kirin „Politika i sećanje na NOB“ i Sabine Sabolović „Otpisane i otpisani“;

PONEDJELJAK, 9. novembar
Trg partizana od 10 do 16 sati: performans Selme Banich „Mirovanje“; NP (mala scena) od 17 do 19 sati: predavanja Alda Milohića „Od partizanskog do savremenog teatra otpora“ i Mikićevu Komelju „Partizanska umetnost iskosa“.

regulisanih ili nekontrolisanih teritorija Siniša Ilića istražuje imaginarijum borbe na pozadinu prepoznatljivog evropskog pejzaža, Selma Banich izvodi šestocasovni performans *Mirovanje* na Trgu partizana. Govorni

sadašnjem trenutku - i priključuje se brojnim sličnim inicijativama u svim bivšim republikama, koje u poslednjih nekoliko godina rade na društvenoj afirmaciji komunističkog i antifašističkog nasledja Jugoslavije. Umjetnički program čine pozorišna predstava po partizanskoj poeziji Nije to crvena to je krv! zidne novine Lekcije o odbrani/Perom i puškom i kičicom i bombom grupe KURS (Miloš Miletić i Mirjana Radovanović) koje se bave ulogom umetnika i radnika u kulturi za vreme Užičke republike; Slike

program organizovan je kao serija izlaganja sa diskusijama koji se na različite načine dotiču antifašističkog kulturnog nasleđa uz uvod o Užičkoj republici Branka Popovića. Izlaganje Vladimira Markovića direktno se bavi političkim nasleđem antifašizma, dok se Gal Kirin bavi politikom sećanja na NOB, između ostalog na primeru modernističkih spomenika. Veze između partizanskog pokreta i umetničke avantgarde istražuje Mikićev Komelj, a Aldo Milohić opisuje. Sabina Sabolović iz kustoskog kolektiva WHW Što, kako i za koga? pravi pregled polemičkih izložbi koje u javnu sferu vraćaju teme i figure potiskivane zarad uspostavljanja nacionalističkog konzenzusa, tipičnog za sve države nastale raspadom Jugoslavije.

Bojan Đorđev

„Lekcije o odbrani/Perom i puškom i kičicom i bombom“ grupe KURS